U.G. 6th Semester Examination - 2021

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANS-H-CC-T-13

Full Marks : 60 Time : $2\frac{1}{2}$ Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks. Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. Answer any **ten** questions in Sanskrit Language with Devanāgarī Scripts : 2×10=20

निम्नोक्तेषु **दश** प्रश्नान् सुरगिरा देवनागरीलिप्या च समाधेहि :

क) दर्शनशब्दस्य का व्युत्पत्तिः? कानि तावद् आस्तिकदर्शनानि?

ख) आरम्भवादस्यापरं नाम किम्? आरम्भवादं के स्वीकुर्वन्ति?

ग) भारतीयदर्शने के तावत् परिणामवादिन? के च विवर्तवादिनः?

घ) को नाम सत्कार्यवादः? कस्मिन् दर्शने सत्कार्यवादः स्वीकृत?

ङ) भारतीयदर्शनशास्त्रे नास्तिकशब्दस्य कोऽर्थः? एकस्यास्तिकदर्शनस्य नाम लेखनीयं येन ईश्वरः अस्वीकृतः।

च) द्रव्यं कतिविधम्? कानि तावत् नित्यद्रव्याणि?

छ) सामान्यं कुत्र वर्तते? कथं सामान्यलक्षणे 'नित्यम्' इति पदं सन्निविष्टम्?

ज) आकाशस्य लक्षणं किम्? शरीरान्तःसञ्चारी वायुः केन नाम्ना अभिहितः?

झ) स्मृतेः लक्षणं प्रदेयम्? बुद्धिः कुत्र वर्तते?

ञ) कर्म कतिविधम्? कानि च तानि?

ट) सर्वेषु द्रव्येषु विद्यमानस्य गुणद्वयस्य नाम उल्लेखनीयम्?

ठ) वाधितहेत्वाभासस्य लक्षणमुदाहरणञ्च प्रदेयम्।

ड) 'पटो घटो न' इत्यत्र कः अभावः बिद्यते? आप्तशब्दस्य कोऽर्थः?

ढ) अयथार्थानुभवः कतिविधः? के च ते?

ण) सोदाहरणमुपमितेः संज्ञा लेख्या।

2. Answer any **four** of the following questions :

अधोधृतेषु प्रश्नेषु यथेच्छं **चत्वारः** समाधेयाः : 5×4=20

क) भारतीयदर्शने स्वभावादस्यारम्भवादस्य वा स्वरूपमालोचनीयम्।

ख) तर्कसंग्रहानुसारेण प्रागभावस्य स्वरूपं सोदाहरणमालोचनीयम्।

ग) किं तावत् परार्थानुमानम्? पञ्चावयववाक्येन परार्थानुमानं कथं भवति?

घ) टीका लेख्या— मनः।

ङ) व्याख्या कार्या— "आकांक्षा योग्यता सन्निधिश्च वाक्यार्थज्ञाने हेतुः"।

च) हेत्वाभासः निरूपणीयः (यथेच्छं **द्वयोः**) :

i) पर्वतो वह्निमान् प्रमेयत्वात्।

ii) शब्दो नित्यः कृतकत्वात्।

iii) गगनारविन्दं सुरभि अरविन्दत्वात्।

3. Answer any **two** of the following questions. One must be written in Sanskrit Language with Devanāgarī Scripts: 10×2=20

अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं प्रश्न**द्वयमु**त्तरता तयोरेकमवश्यं संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च लेख्यम् :

क) संक्षेपेण सांख्यसम्मतः सत्कार्यवादः आलोचनीयः।

ख) तर्कसंग्रहानुसारेण समवायस्य लक्षणमुल्लिख्य व्याख्येयम्। समवायसंयोगयोः प्रभेदः प्रदर्शनीयः।

ग) तर्कसंग्रहानुसारेण सलक्षणं सोदाहरणञ्च कारणस्य भेदाः पर्यालोचनीयाः।

घ) कस्तावत् सन्निकर्षः? लौकिकसन्निकर्षः कतिविधः? सलक्षणं सोदाहरणञ्च तेषां व्याख्या कार्या।